

ਰਾਮ ਕਹਤ ਜਨ ਕਸ ਨ ਤਰੇ

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ ਬਾਣੀ ਨਾਮਦੇਉ ਜੀਉ ਕੀ

ੴ ਸਤਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਗ ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ ਵਿਚ, ਪੰਨਾ ੩੪੫ ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮੰਗਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਸਰੂਪ ਅੰਕਤ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ/ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਦੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋਏ ਵਖ ਵਖ ਸਰੂਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਧਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ, ਭਗਤ ਵਛਲਤਾ ਅਤੇ ਤੁਠ ਪੈਣਾ, ਆਦਿ ਗੁਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਰ ਜੁਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਣਹਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਸਭ ਤਾਰੇ ਗਏ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਗਏ, ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁਖਤਾ ਲਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵੀ ਬਣ ਗਏ।

ਇਕ ਅਸਲੀਅਤ ਹੋਰ ਸਮਝਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਕੋਈ ਚਿੜੀਆਂ ਕਾਵਾਂ ਤੋਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਸਚ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਸਚ ਤੇ ਹੀ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਨ ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਅਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ

ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਖੀ ਮੰਨਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ - 'ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ॥ ਸੇ ਬੋਲਹਿ ਜੇ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ॥', ਪੰਨਾ ੮੯੪.

ਦੇਵਾ ਪਾਹਨ ਤਾਰੀਅਲੇ ॥

ਰਾਮ ਕਹਤ ਜਨ ਕਸ ਨ ਤਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

-- ਹੇ ਦੇਵਾ, ਪੂਜਯ, ਦਾਤੇ ! ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਥਰ ਵੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤਾਰ ਦਿਤੇ।

ਇਹ ਉਸ ਸਾਖੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਕਤ ਦੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਉਹ ਸਭ ਪਥਰ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਤਾਰ ਦਿਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ 'ਰਾਮ' ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਵੇਰ ਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਸਾਗਰ ਤੇ ਪਥਰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿਤੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਤੇਤੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਉਸ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ - 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਇਰਿ ਪਾਹਣ ਤਾਰੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਧਾਰੇ॥', ਪੰਨਾ ੯੪੨ ਅਤੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਇਰਿ ਪਾਹਣ ਤਾਰੇ॥', ਪੰਨਾ ੧੦੪੧. ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪੰਨਾ ੬੫੭ ਤੇ ਵੀ, ਵਕਤ ਦੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਨੂੰ 'ਸੁਆਮੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅੰਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਉਸ ਕਾਰੀਗਰ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ, ਯੂ ਨੂੰ ਅਟਲ ਪਦਵੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਮਦੇਵ ਦੇ ਉਸ ਸੁਆਮੀ ਨੇ ਸੀਤਾ ਛੁੜਾ ਕੇ ਲੈ ਆਂਦੀ ਅਤੇ ਲੰਕਾ ਦਾ ਰਾਜ ਭਭੀਖਣ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ - 'ਬੇਢੀ ਕੇ ਗੁਣ ਸੁਨਿ ਰੀ ਬਾਈ ਜਲਧਿ ਬਾਂਧਿ ਯੂ ਥਾਪਿਓ ਹੋ॥ ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਸੀਅ ਬਹੋਰੀ ਲੰਕ ਭਭੀਖਣ ਆਪਿਓ ਹੋ॥' ਇਹ ਸਾਰੀ ਉਪਮਾ ਪ੍ਰਭੂ/ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਦੀ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਖ ਵਖ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਵਡੀ

ਭੁਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ - **'ਸਿਖੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ॥'**, ਪੰਨਾ ੯੬੮, ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਕਿਹਾ।

-- ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ **'ਰਾਮ'** ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਪਥਰ ਵੀ ਤਰ ਗਏ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ **'ਰਾਮ'** ਲੈਣ, ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਜਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤਰਣਗੇ!੧।ਰਹਾਉ।

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ (ਗੁਰਮੰਤਰ) ਲੈ ਕੇ **'ਰਾਜਾ ਰਾਮ'** ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤਰਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸਭ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਲਏ ਮੰਤਰ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਪੈ ਗਿਆ - **'ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਜਪਤ ਕੇ ਕੇ ਨ ਤਰਿਓ॥ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ ਸਾਧ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਭਗਤੁ ਭਗਤੁ ਤਾ ਕੇ ਨਾਮੁ ਪਰਿਓ॥'**, ਪੰਨਾ ੧੧੦੫. ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ **'ਰਾਜਾ ਰਾਮ'** ਵਕਤ ਦੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਨਾਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ **'ਰਾਮ'** ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ, ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਤਾਰੀਲੇ ਗਨਿਕਾ ਬਿਨੁ ਰੂਪ ਕੁਬਿਜਾ ਬਿਆਧਿ ਅਜਾਮਲੁ ਤਾਰੀਅਲੇ ॥

-- ਗਨਿਕਾ ਇਕ ਮੰਦ ਕਰਮੀ ਵੇਸਵਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਤੇ ਤੋਤੇ ਨੂੰ **'ਰਾਮ ਰਾਮ..'** ਦਾ ਰੱਟਾ ਲਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਟਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੂਪਹੀਨ ਕੁਬਿਜਾ, ਕੰਸ ਦੀ ਇਕ ਗੋਲੀ, ਦਾ ਕੋਝਾਪਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਠ ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਕੁੱਬ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅਜਾਮਲ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿਤਾ।

ਕੁਬਿਜਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕੰਸ ਵਾਲਾ ਇਤਰ ਅਤੇ ਕੇਸਰ ਚੰਦਨ ਦਾ ਲੇਪ, ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਲਗਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗਨਿਕਾ ਦਾ ਦੁਖ ਹਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਬਿਆਧ ਜਾਂ ਫੰਧਿਕ, ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ ਜੋ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਸਾਧੂ, ਚੰਦ੍ਰਕਮੁਨੀ ਨੇ ਚਤੁਰਭੁਜ ਪੰਛੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾਰਾਇਣ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪੰਛੀ ਕਿਥੇ ਲਭਣਾ ਸੀ ! ਘਰ ਵਾਲੀ ਸਮੇਤ ਕਈਆਂ ਨੇ ਵਰਜਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪੰਛੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਧੁਨ ਲਗ ਗਈ ਕਿ ਸਾਧੂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਚਤੁਰਭੁਜ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ, ਚਤੁਰਭੁਜ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਜੁੜ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਵਸ ਹੋ, ਨਾਰਾਇਣ ਜੀ ਚਤੁਰਭੁਜ ਪੰਛੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਆਣ ਫ਼ਸੇ। ਸਾਧੂ ਜਨਾਂ ਕੋਲ, ਉਹ ਪੰਛੀ ਲਿਜਾਣ ਤੇ ਸਚਾਈ ਸਮਝ ਆਈ ਤੇ ਭਗਤ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫੁਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧੂ ਦੇ ਬਚਨ ਮੰਨਦੀ ਹੋਈ ਗਨਿਕਾ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ - 'ਗਨਿਕਾ ਉਧਰੀ ਹਰਿ ਕਰੈ ਤੋਤ।।', ਪੰਨਾ ੧੧੯੨.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਾਮਲ ਤੇ ਗਨਿਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਉਧਰ ਗਏ - 'ਅਜਾਮਲੁ ਗਨਿਕਾ ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਮੁਕਤ ਭਏ ਜੀਅ ਜਾਨੇ।।', ਪੰਨਾ ੮੩੦. ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੀ - 'ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਈ।। ਜਾ ਕਉ ਸਿਮਰਿ ਅਜਾਮਲੁ ਉਧਰਿਓ ਗਨਿਕਾ ਹੁ ਗਤਿ ਪਾਈ।।', ਪੰਨਾ ੧੦੦੮.

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਪੰਨਾ ੬੩੨ ਤੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਾਮਲ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਜਗ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਪੀ ਸੀ, ਵੇਸਵਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਸਾਧੂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਦਾ ਨਾਂ 'ਨਾਰਾਇਣ' ਰਖ ਲਿਆ। ਸਾਧੂ ਦੇ ਬਚਨ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਫਲਦਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਕਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਦੀ ਲਿਵ ਲਗ ਗਈ ਤੇ ਪਰਮ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ - 'ਅਜਾਮਲੁ ਪਾਪੀ ਜਗੁ ਜਾਨੇ ਨਿਮਖ ਮਾਹਿ ਨਿਸਤਾਰਾ॥ ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਚੇਤ ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਤੈ ਭੀ ਉਤਰਹਿ ਪਾਰਾ॥' ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਮਨੁਖ ਉਸ, ਮਨ ਬਾਂਚਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ! ਤੂੰ ਵੀ ਜਪ।

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ, ਪੰਨਾ ੬੯੨ ਤੇ, ਇੰਝ ਗਵਾਹੀ ਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਾਮਲ, ਹਾਥੀ ਤੇ ਗਨਿਕਾ ਨੇ 'ਰਾਮ' ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ, ਫਲਸਰੂਪ, ਮੰਦ ਕਰਮੀ ਰਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ - 'ਅਜਾਮਲ ਗਜ ਗਨਿਕਾ ਪਤਿਤ ਕਰਮ ਕੀਨੇ॥ ਤੇਉ ਉਤਰਿ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲੀਨੇ॥'

ਚਰਨ ਬਧਿਕ ਜਨ ਤੇਉ ਮੁਕਤਿ ਭਏ ॥

ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਿਨ ਰਾਮ ਕਰੇ ॥੧॥

-- ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਦਮ ਸੀ ਜੋ ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਵੇਲੇ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਧਿਕ ਨੇ ਹਿਰਨ ਦੀ ਅਖ ਸਮਝ ਕੇ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੀ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ

ਤੀਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵੀ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ - 'ਬਧਿਕੁ ਉਧਾਰਿਓ ਖਮਿ ਪ੍ਰਹਾਰਿ॥', ਪੰਨਾ ੧੧੯੨.

-- ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ 'ਰਾਮ' ਕਿਹਾ, ਜਪਿਆ।੧।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ, ਜਪਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਚਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰੇ ਹਨ - 'ਹੰਉ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ ਤਿਨਾ ਕੈ ਲੈਨਿ ਜੋ ਤੇਰਾ ਨਾਉ॥ ਲੈਨਿ ਜੋ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਤਿਨਾ ਕੈ ਹੰਉ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨੈ ਜਾਉ॥', ਪੰਨਾ ੭੨੨. ਅਜਿਹੇ ਬਚਨ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜਨ, ਮਨੁਖ ਵੀ ਖਸਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ, ਜਪਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - 'ਜੋ ਜਨ ਲੇਹਿ ਖਸਮ ਕਾ ਨਾਉ॥ ਤਿਨ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ॥', ਪੰਨਾ ੩੨੮.

ਦਾਸੀ ਸੁਤ ਜਨੁ ਬਿਦਰੁ ਸੁਦਾਮਾ ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਕਉ ਰਾਜ ਦੀਏ ॥

-- ਦਾਸੀ ਦਾ ਪੁਤਰ ਬਿਦਰ, ਸੁਦਾਮਾ ਅਤੇ ਉਗ੍ਰਸੈਣ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਭਗਤ ਜਨ ਸਨ, ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਬਣਦਾ ਰਾਜ ਵੀ, ਕੰਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਹ ਤਿਨੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਫੁਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਵੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਮ ਪਦਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ, ਦਾਸੀ ਪੁਤਰ ਬਿਦਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ, ਵਕਤ ਦੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ - 'ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹਰਿ ਜਪਤਿਆ ਉਤਮ

ਪਦਵੀ ਪਾਇ।। ਪੂਛਹੁ ਬਿਦਰ ਦਾਸੀ ਸੁਤੈ ਕਿਸਨੁ ਉਤਰਿਆ ਘਰਿ ਜਿਸੁ ਆਇ।।', ਪੰਨਾ ੭੩੩. ਸੁਦਾਮਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਕੀਤੀ, ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਵੀ, ਮਿਲ ਕੇ, ਦਲਿਦਰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਾਰ ਦਿਤਾ - 'ਦਾਲਦੁ ਭੰਜਿ ਸੁਦਾਮੇ ਮਿਲਿਓ ਭਗਤੀ ਭਾਇ ਤਰੇ।।', ਪੰਨਾ ੯੯੫. ਦੋਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਬਚਨ ਦੁਹਰਾਏ ਹਨ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਨਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਿਦਰ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਸੁਦਾਮਾ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਧਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਦਲਿਦਰ ਭੰਨ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ, ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸੌਂਪ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਸੁਦਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਗਿਆ - 'ਦੀਨਾ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਭਏ ਹੈ ਜਿਉ ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਬਿਦਰ ਘਰਿ ਆਇਆ।। ਮਿਲਿਓ ਸੁਦਾਮਾ ਭਾਵਨੀ ਧਾਰਿ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਗੈ ਦਾਲਦੁ ਭੰਜਿ ਸਮਾਇਆ।।', ਪੰਨਾ ੧੧੯੧.

**ਜਪ ਹੀਨ ਤਪ ਹੀਨ ਕੁਲ ਹੀਨ ਕ੍ਰਮ ਹੀਨ ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਤੇਊ ਤਰੇ
॥੨॥੧॥**

-- ਨਾਮਦੇਵ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਤਾਰ ਦਿਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਧਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਪਹੀਨ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਤਪਹੀਨ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਚੀ ਕੁਲ ਤੋਂ ਹੀਨ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਗੁਣ ਅਵਗੁਣ ਨਹੀਂ ਵੀਚਾਰਿਆ।੨।੧।

ਇਹ ਬਚਨ ਕਰ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਨਾਂ ਵਲ ਵੀ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀਤੀ, ਭਾਵਨਾ ਧਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਾਮਲ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਹਾਥੀ

ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ 'ਰਾਮ' ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ/ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਮਾਂ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ - 'ਨਾਹਿਨ ਗੁਨੁ ਨਾਹਿਨ ਕਛੁ ਬਿਦਿਆ ਧਰਮੁ ਕਉਨੁ ਗਜਿ ਕੀਨਾ॥ ਨਾਨਕ ਬਿਰਦੁ ਰਾਮ ਕਾ ਦੇਖਹੁ ਅਭੈ ਦਾਨੁ ਤਿਹ ਦੀਨਾ॥', ਪੰਨਾ ੯੦੧.

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਾਲਤੂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਸਚ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਚ ਦੇ ਮੁਖੇ ਉਚਾਰਣ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਸਤਿ ਹੀ ਭਾਖਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ - 'ਕਹਿਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਭਾਖਿ ਹੋ॥'

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਧਾਰੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ, ਭੋਲੇ ਭਾਇ ਸਿਮਰਨ ਜਾਂ ਯਾਦ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦੁਆਰ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਿਆ। ਸੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਤੇ ਪੁਜਣ ਦੇ ਅਮਲ ਦੀ ਕੁੰਜੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਹਥ ਹੀ ਰਖੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ - 'ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਪੁੰਜੀ॥ ਸੰਤਨ ਹਥਿ ਰਾਖੀ ਕੁੰਜੀ॥', ਪੰਨਾ ੮੯੩.

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੀਤਾ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਅਮਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਮਥਾ ਟੇਕਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫ਼ੁਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਗੁਰੂ ਆਖੇ ਉਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - 'ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਖੈ ਕਾਰ ਸੁ ਕਾਰ ਕਮਾਈਐ॥', ਪੰਨਾ ੧੪੫ ਅਤੇ - 'ਹਉ ਗੁਰ ਪੁਛਉ ਆਪਣੇ ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਕਾਰ ਕਮਾਉ॥', ਪੰਨਾ ੫੮.